

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA GISZCZAK przeciwko POLSCE

(Skarga nr 40195/08)

WYROK

STRASBOURG

29 listopada 2011 roku

OSTATECZNY

29/02/2012

*Wyrok ten jest ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji.
Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Giszczak przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako
Izba w składzie:

David Thór Björgvinsson, *Przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydjieva,
Nebojša Vučinić,
Vincent A. De Gaetano, *sędziowie*,

oraz Lawrence Early, *Kancierz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 8 listopada 2011 roku,
Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 40195/08) wniesionej w dniu 13 sierpnia 2008 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Grzegorza Giszczaka („skarżący”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił w szczególności, że naruszono jego prawo do poszanowania życia rodzinnego.

4. W dniu 11 maja 2009 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zarządził o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Podjęto również decyzję o jednoczesnym orzekaniu w kwestii dopuszczalności skargi i jej meritum (Artykuł 29 ust. 1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1970 roku i mieszka w Chmielowie.

6. Skarżący odbywał karę trzynastu lat pozbawienia wolności. W owym czasie był osadzony w Zakładzie Karnym w Tarnowskich Górach i odbył prawie sześć lat kary.

7. W dniu 21 kwietnia 2008 roku jego 11-letnia córka została potrącona przez autobus i, z powodu poważnych obrażeń, przyjęta na oddział intensywnej terapii. Skarżącego poinformowano, że córka zapadła w śpiączkę oraz, że jej stan jest bardzo poważny.

8. W dniu 28 kwietnia 2008 roku skarżący złożył wniosek o udzielenie mu przepustki losowej w celu odwiedzenia w szpitalu umierającej córki. W dniu 29 kwietnia 2009 roku matka skarżącego złożyła w jego imieniu wniosek o wydanie przepustki losowej. W dniu 30 kwietnia 2008 roku Sędzia Penitencjarny Sądu Okręgowego w Gliwicach zwrócił się do Zakładu Karnego w Tarnowskich Górach o sporządzenie opinii dotyczącej resocjalizacji skarżącego.

9. W dniu 5 maja 2008 roku Sędzia Penitencjarny otrzymał negatywną opinię o skarżącym. Stwierdzono w niej w szczególności, że skarżący wykazywał się aktywnością w ramach więziennej subkultury, był arogancki wobec więziennych strażników, został skazany za poważne przestępstwo (podżeganie do zabójstwa) i miał do odbycia długą karę.

10. W dniu 7 maja 2008 roku Sędzia Penitencjarny Sądu Okręgowego w Gliwicach odmówił uwzględnienia wniosku o zezwolenie na czasowe opuszczenie zakładu karnego z powodu negatywnej opinii kryminologicznej. Niniejsze postanowienie zostało doręczone skarżącemu w dniu 12 maja 2008 roku.

11. W tym samym dniu skarżący złożył zażalenie do Sądu Penitencjarnego w Gliwicach.

12. W dniu 16 maja 2008 roku zmarła córka skarżącego.

13. W dniu 19 maja 2008 roku Sędzia Penitencjarny Sądu Okręgowego w Gliwicach zezwolił skarżącemu na uczestniczenie w pogrzebie córki w dniu 21 maja 2008 roku, pod konwojem Policji.

14. W dniu 20 maja 2008 roku dyrektor zakładu karnego ustnie poinformował skarżącego o zezwoleniu. Skarżący zwrócił się z prośbą o możliwość wzięcia udziału w pogrzebie w garniturze i kajdankach. Poprosił również, by eskortujący funkcjonariusze byli ubrani po cywilnemu. Skarżący twierdzi, że jego prośba została odrzucona, dlatego też zrezygnował z udziału w pogrzebie. Uważał on bowiem, że jego pojawienie się na uroczystości w kajdankach z łańcuchami na rękach i nogach oraz pod konwojem umundurowanych i uzbrojonych funkcjonariuszy mogłoby zakłócić porządek ceremonii. Utrzymuje on, że dyrektor zakładu karnego udzielił jego siostrze podobnej informacji o tym, że skarżący musiałby być na pogrzebie w stroju więziennym i prowadnicach (kajdanki na rękach i nogach połączone łańcuchami).

15. Rząd twierdził, że skarżący musiał źle zrozumieć dyrektora, ponieważ oczywistym jest, że skarżący mógł uczestniczyć w pogrzebie ubrany po cywilnemu i w kajdankach.

16. Pisemna decyzja została doręczona skarżącemu już po pogrzebie, w dniu 26 maja 2008 roku. W postanowieniu stwierdzono jedynie, że

skarżącemu zezwolono na udział w pogrzebie córki pod konwojem. Nie było w nim jednak wzmianki o tym, czy musiałby on nosić prowadnice, ani o tym, czy mógł być ubrany po cywilnemu.

17. W dniu 12 czerwca 2008 roku Sąd Penitencjarny w Gliwicach utrzymał w mocy decyzję z dnia 7 maja 2008 roku powtarzając uzasadnienie Sędziego Penitencjarnego.

18. Skarżący dalej stwierdza, że wcześniej w 2007 roku jego prośba o udzielenie przepustki losowej celem uczestniczenia w pogrzebie ojca została załatwiona odmownie.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

19. Artykuł 141a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego brzmi następująco:

„Dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego.”

20. Zgodnie z § 35 Regulaminem wykonywania kary pozbawienia wolności, skazany korzystający z zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego używa własnej odzieży.

21. Artykuł 19 § 1 ustawy o Służbie Więziennej z 1996 roku (obowiązującej w okresie właściwym dla okoliczności faktycznych sprawy) wymienia różne środki przymusu bezpośredniego, które mogą być stosowane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, w tym – prowadnice.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI (ODMOWA ZEZWOLENIA NA WIZYTĘ W SZPITALU)

22. Powołując się na Artykuł 3 Konwencji skarżący sformułował zarzut dotyczący odmowy zezwolenia na odwiedzenie w szpitalu ciężko rannej córki oraz opóźnienia w rozpatrzeniu jego odwołania od tej decyzji. Zarzut ten podlega badaniu na podstawie Artykułu 8 (zob. *Lind przeciwko Rosji*, nr 25664/05, ust. 88, 6 grudnia 2007 roku), który w istotnym zakresie stanowi:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego ...

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w

demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.”

A. Dopuszczalność

23. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest w sposób oczywisty bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Argumenty stron

24. Skarżący stwierdził, że odmówiono mu możliwości pożegnania się z umierającą w szpitalu córką. Ponadto, jego odwołanie od tej decyzji zostało rozpatrzone miesiąc po śmierci córki. Według niego to opóźnienie było równoznaczne z “psychiczną torturą”.

25. Rząd przyznał, że odmowa zezwolenia skarżącemu na opuszczenie zakładu karnego celem odwiedzenia w szpitalu poważnie rannej córki mogła być niezgodna z prawem do poszanowania jego życia prywatnego i rodzinnego.

2. Ocena Trybunału

26. Trybunał stale powtarza, że jakakolwiek ingerencja w prawo jednostki do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego stanowi naruszenie Artykułu 8, o ile nie jest „przewidziana przez ustawę”, zastosowana w uprawnionym celu lub celach zgodnie z ust. 2 oraz „konieczna w demokratycznym społeczeństwie” w tym znaczeniu, że zastosowane środki są proporcjonalne do zamierzonych celów (zob., wśród innych źródeł, *Elsholz przeciwko Niemcom* [WI], nr 25735/94, ust. 45, EKPC 2000-VIII).

27. Trybunał uznał już, że odmowa zezwolenia na opuszczenia zakładu karnego w celu złożenia wizyty choremu członkowi rodziny lub uczestnictwa w jego pogrzebie stanowi ingerencję w prawo do poszanowania życia rodzinnego (zob. *Płoski przeciwko Polsce*, nr 26761/95, ust. 32, 12 listopada 2002 roku). Zatem w tej sprawie, odmówienie skarżącemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego, nawet pod konwojem, w celu odwiedzenia w szpitalu umierającej córki naruszyło jego prawo zgodnie z Artykułem 8 Konwencji.

28. Trybunał zgadza się, że niniejsza ingerencja była przewidziana prawem, w szczególności w artykule 141a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Ponadto została zastosowana „w uprawnionym celu” w rozumieniu Artykułu 8 ust. 2 Konwencji, to jest w celu ochrony bezpieczeństwa publicznego, porządku i zapobieganiu przestępstwom (zob. *Płoski*, przywołany powyżej, ust. 34). Pozostaje do ustalenia, czy ingerencja ta była „konieczna w społeczeństwie demokratycznym”.

29. W tym kontekście, Trybunał po pierwsze zauważa, że 11-letnia córka skarżącego została ranna w wypadku samochodowym. Córka została przyjęta na oddział intensywnej terapii, a jej stan był bardzo ciężki. Władze krajowe uzasadniły odmowę udzielenia mu przepustki losowej odwołały się do jego rzekomo aroganckiego zachowania w zakładzie karnym oraz do ciężaru gatunkowego popełnionego przestępstwa (podżeganie do zabójstwa). Trybunał stwierdza, że niniejsza argumentacja nie jest przekonująca. Udzielenie zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem mogłoby w tej sytuacji rozwiązać problem.

30. Trybunał ponadto stwierdza, że Rząd przyznał, iż odmówienie skarżącemu przepustki losowej mogło być niezgodne z prawem do poszanowania jego życia prywatnego i rodzinnego.

31. Trybunał stwierdza, że w szczególnych okolicznościach przedmiotowej sprawy, odmówienie skarżącemu zezwolenia na odwiedzenie w szpitalu umierającej córki, nie było „konieczne w demokratycznym społeczeństwie”, ponieważ nie odpowiadało pilnej potrzebie społecznej i nie było proporcjonalne do realizowanych uprawnionych celów. Doszło zatem do naruszenia Artykułu 8 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI (POGRZEB CÓRKI SKARŻĄCEGO)

32. Skarżący stwierdził, że odmówienie mu zezwolenia na uczestniczenie w pogrzebie córki w stroju cywilnym również stanowiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji.

A. Dopuszczalność

33. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest w sposób oczywisty bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Argumenty stron

34. Skarżący podniósł, że odmówiono mu zezwolenia na uczestniczenie w pogrzebie córki w stroju cywilnym oraz pod konwojem strażników więziennych ubranych po cywilnemu.

35. Rząd stwierdził, że ustalenie specjalnych wymogów w odniesieniu do udziału skarżącego w pogrzebie córki nie pozbawiło go faktycznej możliwości uczestniczenia w pogrzebie. Rząd stwierdził, że skarżący mógł, ubrany po cywilnemu, uczestniczyć w pogrzebie córki. Ta kwestia została uregulowana prawem, a zatem dyrektor zakładu karnego nie mógł postanowić inaczej. Skarżący i jego siostra musieli więc źle zrozumieć dyrektora. Rząd następnie podkreślił, że skarżący był młody i bardzo silny dlatego też musiałby nosić kajdanki, niemniej jednak bez konieczności zastosowania prowadnic. Rząd przyznał, że nastąpiła ingerencja w prawa oskarżonego, która była przewidziana przez ustawę i realizowała uprawniony cel w postaci zapobieżenia zakłóceniu porządku lub popełnieniu przestępstwa. W opinii Rządu skarżący mógłby usiłować zbiec, jeśli nie zastosowano by żadnych środków ostrożności w trakcie pogrzebu córki.

2. Ocena Trybunału

36. Trybunał przypomina, że Artykuł 8 Konwencji nie gwarantuje osadzonemu bezwarunkowego prawa do opuszczenia zakładu karnego w celu uczestniczenia w pogrzebie krewnego. Merytoryczna ocena każdego wniosku jest zadaniem organów krajowych. Do Trybunału należy jedynie ocena kwestionowanych środków w kontekście praw skarżącego gwarantowanych Konwencją, z uwzględnieniem marginesu swobodnego uznania Umawiających się Państw-Stron (zob. *Płoski* przytoczony powyżej ust. 38).

37. Odnosząc się do okoliczności przedmiotowej sprawy Trybunał po pierwsze zauważa, że ingerencja, zastosowana w oparciu o artykuł 19 § 1 ustawy o Służbie Więziennej i artykuł 141 § 4 Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 roku, była „zgodna z prawem” i mogła być uznana za działanie w interesie „bezpieczeństwa publicznego” lub „w celu zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu”.

38. Trybunał zauważa, że skarżący odbywał karę trzynastu lat pozbawienia wolności. Został skazany za podżeganie do zabójstwa. W dniu 19 czerwca 2008 roku Sędzia Penitencjarny Sądu Okręgowego w Gliwicach wydał skarżącemu zezwolenie na wzięcie udziału w pogrzebie córki. Niemniej jednak, decyzja ta została mu doręczona dopiero w dniu 26 czerwca 2008 roku, to jest 4 dni po pogrzebie. Ponadto, uzasadnienie decyzji nie było dokładne. (zob. ust. 16 powyżej). Trybunał zwraca uwagę

na fakt, iż przed pogrzebem skarżący został jedynie ustnie poinformowany o decyzji przez dyrektora zakładu karnego. Pomimo tego, iż skarżący obawiał się, że jego pojawienie się na pogrzebie w ubraniu więziennym i prowadnicach zakłóci porządek ceremonii, nie uzyskał jasnej informacji dotyczącej szczegółowych warunków jego udziału w pogrzebie (zob. ust. 14, 15, 34 i 35 powyżej).

39. Trybunał zauważa, że fakt, iż skarżący nie został poinformowany na czas oraz w jasny i jednoznaczny sposób o warunkach jego udziału w pogrzebie mógł wpłynąć na jego rezygnację z uczestniczenia w ceremonii z obawy przed zakłóceniem jej porządku.

40. Trybunał stwierdza, że w szczególnych okolicznościach przedmiotowej sprawy brak należytego ustosunkowania się w porę do wniosku skarżącego o zezwolenie na wzięcie udziału w pogrzebie córki przy zachowaniu specjalnych warunków narusza prawa skarżącego gwarantowane Artykułem 8 Konwencji.

41. Doszło zatem do naruszenia Artykułu 8 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI (POGRZEB OJCA SKARŻĄCEGO)

42. Skarżący zarzucił następnie, że odmówiono mu zezwolenia na uczestniczeniu w pogrzebie ojca.

43. Trybunał stwierdza, że skarżącemu nie uzasadnił niniejszego zarzutu.

44. W rezultacie, Trybunał stwierdza, że w powyższym zakresie skarga jest oczywiście bezzasadna i musi być odrzucona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

45. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

“Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

46. Skarżący domagał się 30.000 euro (EUR) z tytułu szkody niematerialnej.

47. Rząd stwierdził, że niniejsze roszczenie jest wygórowane i nieuzasadnione. Alternatywnie, Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, że samo uznanie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie.

48. Trybunał stwierdza, że w szczególnych okolicznościach przedmiotowej sprawy skarżącemu należy się kwota 2.000 EUR z tytułu szkody niematerialnej.

B. Koszty i wydatki

49. Skarżący nie ubiegał się o zwrot poniesionych w trakcie postępowania przed Trybunałem kosztów i wydatków.

C. Odsetki

50. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot zostały ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę w zakresie dotyczącym odmowy skarżącemu zezwolenia na odwiedzenie w szpitalu umierającej córki oraz braku należytego ustosunkowania się w porę do wniosku skarżącego o zezwolenie na wzięcie udziału w pogrzebie córki za dopuszczalne, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 ust. 1 Konwencji w zakresie odmowy skarżącemu zezwolenia na odwiedzenie w szpitalu umierającej córki;
3. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 ust. 1 Konwencji w zakresie nie ustosunkowania się w porę i w należyty sposób do wniosku skarżącego o zezwolenie na wzięcie udziału w pogrzebie córki;
4. *Stwierdza*
 - (a) że pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku, zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 2.000 EUR (dwa tysiące euro), przeliczoną na polskie złote po kursie obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) że od momentu wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty, zostaną wypłacone od tej kwoty odsetki zwykłe naliczone według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;

5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie w dniu 29 listopada 2011 r., zgodnie z Artykułem 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kancierz

David Thór Björgvinsson
Przewodniczący